

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 04/18
V Lucemburku dne 18. ledna 2018

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-528/16
Confédération paysanne a další proti předsedovi vlády
a ministři zemědělství, potravinářství a lesnictví

Podle generálního advokáta Bobka jsou organismy získané mutagenézí v zásadě vyňaty z povinností upravených ve směrnici o geneticky modifikovaných organismech

Členské státy mají volnost přijmout opatření regulující takové organismy, pokud respektují obecné zásady unijního práva.

„Směrnice o GMO“¹ upravuje záměrné uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí a jejich uvádění na trh Evropské unie. Organismy podléhající uvedené směrnici musí být zejména autorizovány na základě posuzování rizika pro životní prostředí. Vztahují se na ně také povinnosti v oblasti sledovatelnosti, označování a monitorování. Tato směrnice se však nevztahuje na organismy získané některými technikami genetické modifikace, jako je například mutagenéze („výjimka pro mutagenézi“). Na rozdíl od transgeneze se při mutagenézi v zásadě neprovádí vložení cizí DNA do živého organismu. Její součástí je nicméně změna genomu živých organismů. Techniky mutagenéze umožnily vyvinout odrůdy osiv s prvky odolnými proti selektivním herbicidům.

Confédération paysanne je francouzský zemědělský svaz, který hájí zájmy malých zemědělských podniků. Spolu s osmi dalšími sdruženími podal žalobu u Conseil d'État (Státní rada, Francie) za účelem zpochybnění francouzské právní úpravy provádějící směrnici o GMO². Uvádějí, že se techniky mutagenéze postupem času vyvíjejí. Před přijetím směrnice o GMO v roce 2001 se konvenční či náhodné metody mutagenéze používaly pouze *in vivo* pro celé rostliny. Následně technický pokrok vedl k tomu, že se objevily takové techniky mutagenéze, jako jsou metody řízené mutagenéze, které umožňují přesnou mutaci v genu za účelem získání například produktu, který je odolný pouze proti určitým herbicidům. Confédération paysanne a další sdružení tvrdí, že používání odrůd osiv odolných proti herbicidům, které byly získány mutagenézí, s sebou nese riziko vážného poškození životního prostředí a zdraví lidí a zvířat.

V této souvislosti francouzská Conseil d'État vyzvala Soudní dvůr, aby vyjasnil přesnou oblast působnosti směrnice o GMO, a konkrétněji rozsah, odůvodnění a účinky výjimky pro mutagenézi, a posoudil její platnost. Soudní dvůr byl rovněž vyzván k tomu, aby uvedl, jakou úlohu mají běh času a vývoj technických a vědeckých poznatků sehrát, pokud jde o právní výklad a posouzení platnosti unijních právních předpisů s přihlédnutím k zásadě předběžné opatrnosti.

Generální advokát Michal Bobek má ve stanovisku z dnešního dne zaprvé za to, že **organismus získaný mutagenézí může být GMO, splňuje-li hmotněprávní kritéria stanovená ve směrnici o GMO**³. Poukazuje na to, že směrnice nepožaduje vložení cizí DNA do organismu, aby byl takový organismus považován za GMO, ale pouze uvádí, že genetický materiál byl změněn způsobem,

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS (Úř. věst. 2001, L 106, s. 1; Zvl. vyd. 15/06, s. 77).

² Tato právní úprava vyjímá organismy získané mutagenézí z povinností, jež se vztahují na GMO.

³ Viz čl. 2 odst. 2 směrnice o GMO: tento článek definuje GMO jako „organismus, s výjimkou lidských bytostí, jehož genetický materiál byl změněn způsobem, jehož se přirozenou cestou nedosáhne pářením ani přirozenou rekombinací“. Dále se v uvedeném ustanovení uvádí, že v rámci této definice: a) genetická modifikace se uskuteční přinejmenším při použití technik uvedených v příloze I A části 1; b) techniky uvedené v příloze I A části 2 nejsou považovány za techniky vedoucí ke genetické modifikaci.

kterého se nedosáhne přirozenou cestou. Otevřená povaha definice GMO umožňuje podřadit pod ni organismy získané jinými metodami než transgenezí. Dále by nebylo logické vyjmout některé organismy získané mutagenezí z oblasti působnosti směrnice, pokud by takové organismy nebylo vůbec možné považovat za GMO.

Generální advokát následně přezkoumal, zda se výjimka pro mutagenezi stanovená ve směrnici o GMO vztahuje na *všechny* techniky mutageneze nebo jen *některé* takové techniky. Podle něj je jediným relevantním rozdílem za účelem objasnění oblasti působnosti výjimky pro mutagenezi kritérium uvedené v příloze I B směrnice o GMO, tedy zda technika mutageneze „zahrnuje použití rekombinantních molekul nukleové kyseliny nebo geneticky modifikovaných organismů jiných než takových, které jsou produktem mutageneze nebo buněčné fúze rostlinných buněk organismů, u nichž může být výměny genetického materiálu dosaženo tradičními šlechtitelskými metodami“. Z toho vyplývá, že **techniky mutageneze jsou vyňaty z povinností v rámci směrnice o GMO, pokud nezahrnují použití rekombinantních molekul nukleové kyseliny nebo GMO jiných než takových, které jsou produktem jedné nebo několika metod uvedených v příloze I B.**

Generální advokát poukázal na to, že historický kontext ani vnitřní logika směrnice o GMO nepodporuje tvrzení, že unijní normotvůrce zamýšlel vyjmout pouze bezpečné techniky mutageneze existující v roce 2001. Má za to, že generická kategorie označovaná jako „mutageneze“ by měla logicky zahrnovat všechny techniky, které jsou v okamžiku rozhodném pro dotčenou věc považovány za součást dané kategorie, i včetně jakýchkoli nových technik.

Dále generální advokát přezkoumal, zda členské státy mohou ve skutečnosti jít nad rámec směrnice o GMO a rozhodnout o tom, že organismy získané mutagenezí budou podléhat buď povinností stanoveným směrnicí, nebo čistě vnitrostátním pravidlům. Má za to, že unijní normotvůrce, který zavedl výjimku pro mutagenezi, tuto oblast nechtěl upravit na unijní úrovni. Zůstává zde tedy prostor a – budou-li **členské státy** respektovat své obecné povinnosti v rámci unijního práva – **mohou přijmout právní předpisy upravující organismy získané mutagenezí.**

Pokud jde o **platnost výjimky pro mutagenezi**, generální advokát uznal, že je normotvůrce povinen zajistit přiměřenou aktuálnost právní úpravy. Tato povinnost se stává zásadní, pokud jde o oblasti a otázky, které podléhají zásadě předběžné opatrnosti, takže je třeba platnost takového aktu unijního práva, jako je směrnice o GMO, posoudit nejen s ohledem na skutkové okolnosti a poznatky existující v době přijetí tohoto aktu, ale rovněž s ohledem na povinnost zajistit přiměřenou aktuálnost právní úpravy.

Generální advokát však neshledal žádné důvody vycházející z obecné povinnosti aktualizovat právní úpravu (v tomto případě posílené zásadou předběžné opatrnosti), kterými by mohla být dotčena platnost výjimky pro mutagenezi.

UPOZORNĚNÍ: Soudní dvůr není stanoviskem generálního advokáta vázán. Úlohou generálních advokátů je zcela nezávisle navrhnout Soudnímu dvoru právní řešení věci, která jim je přidělena. Soudci Soudního dvora začínají nyní v uvedené věci rozhodovat. Rozsudek bude vydán později.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) stanoviska se na internetové stránce CURIA zveřejňuje v den, kdy je generální advokát přednesl.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazové záznamy z přednesení stanoviska jsou dostupné na [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106